

Πνευματικὴ Οἰκοδομὴ

■ Ἡ πορεία μας ἀπὸ τὴν Ἀνάστασι στὴν Πεντηκοστὴ (ζ')

Κυριακὴ τῶν Ἁγίων 318 Πατέρων Ὁ Κύριος καὶ Θεὸς μας Ἰησοῦς Χριστὸς μας διδάσκει Ὁρθόδοξη Χριστολογία

*«Ὡς ἄνθρωπος ὑπάρχω οὐσία, οὐ φαντασία,
οὕτω Θεὸς τῷ τρόπῳ τῆς ἀντιδόσεως ἢ φύσις ἢ ἐνωθεΐσά Μοι·
Χριστὸν ἓνα διό Με γινώτε,
τὰ ἐξ ὧν, ἐν οἷς, ἅπερ πέφυκα, σῶζοντα».*

Λέγει ὁ Κύριος περὶ τοῦ Ἐαυτοῦ Του· ὅπως οὐσιαστικῶς καὶ πραγματικῶς καὶ ὄχι κατὰ φαντασίαν **Εἶμαι** ἄνθρωπος, **ἔ**τσι ἐξ ἴσου πραγματικῶς ἢ ἀνθρώπινη φύσις, ἢ ὁποία ἐνώθηκε εἰς **Ἐ**μὲ ἀσυγχύτως, καὶ ἀτρέπτως, **ἐ**θεώθη μὲ τὸν τρόπον τῆς ἀμοιβαίας δόσεως· **Ἐ**γώ, δηλαδή ὁ ἄκτιστος καὶ ἀπαθὴς Θεός, προσέλαβα τὸ κτιστὸν καὶ παθητὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, καὶ ἀντέδωσα στὴν ἀνθρώπινη φύσι τὴν θέωσι. **Μ**άθετε λοιπόν, ὅτι **Ἐ**γὼ ὁ Χριστὸς **Εἶμαι Ἐνας, Εἶμαι Μία** Ὑπόστασις - **Ἐ**να Πρόσωπο - δὲν διαιροῦμαι σὲ δύο Γίους· **τ**αυτοχρόνως ὁμως, **δ**ιασῶζω καὶ διατηρῶ στὸ ἀκέραιο ἐκεῖνα, **ἐ**κ τῶν ὁποίων («τὰ ἐξ ὧν») ἀπετελέσθη τὸ Θεανδρικό Πρόσωπό Μου, καὶ **μ**ὲ τὰ ὁποία («ἐν οἷς») ὑπάρχω, **κ**αὶ τὰ ὁποία («ἅπερ») ἔχω. **Ν**ὰ γνωρίζετε δηλαδή, ὅτι **Ἐ**γὼ ὁ **Ἐ**νας Χριστὸς διασῶζω ἀμετάβλητες τὶς δύο φύσεις Μου, θείαν καὶ ἀνθρωπίνην, μὲ ὅλες τὶς ἐνέργειές τους καὶ ὅλες τὶς ιδιότητές τους.

**Ὁσίου Νικοδήμου Ἀγιορείτου,
Ἑρμηνεΐα εἰς τὸ Τροπᾶριον γ' τῆς Ὁδῆς Θ'
τοῦ Κανόνος τῆς Μεγάλης Πέμπτης,
Ποιήματος Ἁγίου Κοσμᾶ Μελωδοῦ**

Πολλοί κακόδοξοι καὶ αἰρετικοὶ ἐπεχείρησαν νὰ μολύνουν, ὅσον ἐκ μέρους των, τὴν κοσμοσωτήριον Οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου·

• ἄλλοι μὲν γὰρ ἐβλασφήμησαν, ὅτι ὁ Θεὸς Λόγος δὲν προσέλαβεν ἀνθρωπότητα ἀληθῆ καὶ κατ' οὐσίαν, ἀλλὰ κατὰ φαντασίαν, τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἦτον ὁ δυστυχῆς **Εὐτυχῆς ὁ Μονοφυσίτης**·

• ἄλλοι δὲ ἐβλασφήμουν, ὅτι ἡ προσληφθεῖσα ἀνθρωπότης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ Λόγου δὲν ἐθεώθη εὐθὺς ἐν τῇ προσλήψει, οὔτε ἔγινεν, **ὅπερ τὸ χριστιανισμὸς**, ὡς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (Λόγος 45, Εἰς τὸ Ἅγιον Πάσχα, Κεφ. ΙΓ', ΡΓ τ. 36, στλ. 641Α), τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἐστάθη ὁ ἄνους **Ἀπολλινάριος**·

• καὶ ἄλλοι ἐφρόνουν δύο Υἱούς, ἓνα τὸν ἐκ Πατρὸς γεννηθέντα, καὶ ἄλλον τὸν ἐκ Μαρίας γεννηθέντα, τῶν ὁποίων ἀρχηγὸς ἐστάθη ὁ ἀνθρωπολάτρης **Νεστόριος**.

* * *

Ταύτας λοιπὸν τὰς αἰρέσεις θέλων νὰ ἀνατρέψῃ καὶ νὰ καταστρέψῃ ὁ Ἱεράρχης Κοσμάς, δὲν εἰσάγει τὸν ἑαυτόν του ἀντιλέγοντα μὲ τοὺς ἀνωτέρω αἰρετικούς, οὐδὲ τὸν δεῖνα Ἀπόστολον ἢ τὸν δεῖνα Διδάσκαλον ἢ τὸν δεῖνα Προφήτην, ἀλλ' αὐτὸν εἰσάγει τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, οὕτω περὶ ἑαυτοῦ θεολογοῦντα καὶ λέγοντα·

• ὦ ἀνθρώποι, καθὼς ἀληθῶς καὶ κατ' οὐσίαν, καὶ οὐχὶ κατὰ φαντασίαν προσέλαβον τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, καὶ ἄνθρωπος ἀληθῆς ὑπάρχω [καὶ ὄχι κατὰ φαντασίαν]· οὕτω καὶ ταύτην τὴν προσληφθεῖσαν ὑπ' Ἐμοῦ καὶ ἐνωθεῖσάν Μοι φύσιν τὴν ἀνθρωπίνην ἐν ἀληθείᾳ ἐθέωσα **κατὰ τὸν τρόπον τῆς ἀντιδόσεως**· ἦτοι λαβὼν Ἐγὼ **καθ' ὑπόστασιν** τὸ κτιστὸν καὶ παθητὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, **ἀντέδωκα** δικαίως τὴν **θέωσιν** εἰς αὐτήν·

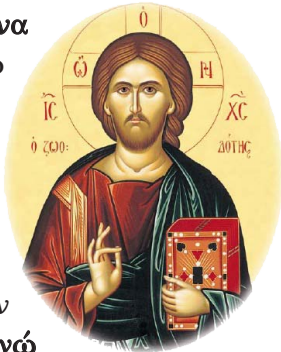
• **τρόπος γὰρ ἀντιδόσεως ἐστὶ**, κατὰ τὸν ἐκ Δαμασκοῦ Ἰωάννην, ἑκατέρας φύσεως τῆς ἐν Χριστῷ **ἀντιδιδούσης** τῇ ἐτέρᾳ τὰ ἴδια διὰ τὴν τῆς **ὑποστάσεως ταυτότητα**, καὶ τὴν εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων **ἀσύγχυτον περιχώρησιν**·

ὄθεν κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον: • Θεὸς **παθητὸς** ὁ Χριστὸς ὀνομάζεται, καὶ Κύριος τῆς δόξης **ἐσταυρωμένος**, καθὸ δηλαδὴ δέχεται τὰ τῆς παθητῆς φύσεως ιδιώματα τῆς ὑποστατικῶς συνούσης Αὐτῷ· καὶ πάλιν, ἐκ τοῦ ἐναντίου, • παιδίον λέγεται **προαιώ-**

νιον, καὶ ἄνθρωπος ἀναρχος, καθότι σύνθετος [ὑπόστασις] ὧν ὁ Χριστὸς ἐκ δύο φύσεων Θεότητος τε καὶ ἀνθρωπότητος, ποτὲ μὲν ἐκ τῶν θεοπρεπῶν ἀρχημάτων, ποτὲ δὲ ἐκ τῶν ἀνθρωποπρεπῶν καὶ ταπεινῶν ιδιωμάτων ὀνομάζεται (βλ. Ἐκθεσις Ἀκριβῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, Βιβλ. Γ', Κεφ. δ', ΡΓ τ. 94, στλ. 997Α-1000Β).

Ἐπιφέρει δὲ ὁ Μελωδὸς τὸν Κύριον λέγοντα·

• **διὰ τοῦτο, ὧ ἄνθρωποι, γνωρίσατέ Με ἕνα Χριστόν,** κατὰ τὴν Ἑπόστασιν δηλαδὴ καὶ τὸ Πρόσωπον, μὴ διαιρούμενον εἰς δύο Υἱούς, **σῶζοντα δὲ τὰς δύο φύσεις,** Θεότητα δηλαδὴ καὶ ἀνθρωπότητα ὀλοκληρότατα καὶ ἀκεραιότατα σὺν πάσαις ταῖς φυσικαῖς αὐτῶν ἐνεργεῖαις καὶ ιδιώμασιν, **ἐξ ὧν φύσεων, καὶ ἐν αἷς φύσεσι** (μᾶλλον δὲ καὶ ἀκριβέστερον εἰπεῖν, **ἄπερ, ἦτοι αὐταὶ αἱ δύο φύσεις**), **Ἐγὼ Εἶμι ὁ Χριστός.**

• **Εἶπον δὲ μᾶλλον καὶ ἀκριβέστερον τὸ τρίτον («ἄπερ»),** διότι, κατὰ τὸν Θεόδωρον:

■ **τὸ πρῶτον,** ἦτοι τὸ **Ἐξ ὧν** δὲν εἶναι τόσον ἀκριβές· εἰ γὰρ καὶ λέγεται ὁ Θεάνθρωπος, ὅτι **ἐκ τῶν δύο πέφυκε φύσεων,** ὡς παρὰ τῷ Θεολόγῳ Γρηγορίῳ γράφεται:

«Προελθὼν δὲ Θεὸς μετὰ τῆς προσλήψεως, **ἐν ἐκ δύο** τῶν ἐναντίων σαρκὸς καὶ πνεύματος, ὧν τὸ μὲν ἐθέωσε, τὸ δὲ ἐθεώθη» (Λόγῳ 38, εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν, Κεφ. 13, ΡΓ τ. 36, στλ. 325C),

ἄλλ' ὅμως δὲν εἶναι πάντῃ προσφυὲς τὸ λέγειν οὕτω περὶ Χριστοῦ· καθότι, ὁ λέγων ὅτι ὁ Χριστὸς πέφυκεν **ἐκ** Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, φαίνεται ὅτι ἔννοϊαν ὕλης καὶ εἶδους εἰσάγει, καὶ ὑπονοεῖται ὅτι δοξάζει [νομίζει, πιστεύει, συμπεραίνει] τὸν Χριστόν, ὅτι συνίσταται **ἐξ ὕλης μὲν** τῆς ἀνθρωπότητος, **ἐξ εἶδους** δὲ τῆς Θεότητος· τοῦτο δὲ εἶναι ἀνάξιον νὰ νοῆται ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ· ἐπειδὴ ὁ ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος προσληφθεὶς ὀλόκληρος ἄνθρωπος, ὁ ἐκ σώματος καὶ νοῦ καὶ ψυχῆς, δὲν ἦτον ὡς ὕλη ἀνείδεος, ἀλλ' οὔτε ἡ Θεότης ἦτον τοιοῦτον εἶδος, ὥστε νὰ μορφώσῃ τὴν τοιαύτην ὕλην.

■ **Δεύτερον** δέ, λέγεται **Ἐν οἷς,** ἦγουν ὅτι **ἐν ταῖς δύο φύσεσι πέφυκεν** ὁ Χριστός· ἀλλ' ὅμως, οὐδὲ αὐτὸ ἔχεται ἀκριβείας· καθότι, ὁ λέγων τοῦτο ἔννοϊαν εἰσάγει **μέρους ἐξ ὅλου**· ἐν τοῖς μέρεσιν γὰρ τὸ ὅλον ἐστίν· οὐ γὰρ ὡς ὅλον μὲν ἐστὶν ὁ Θεάνθρωπος

Χριστός, ὡς μέρη δὲ Αὐτοῦ ἢ Θεότης καὶ ἡ ἀνθρωπότης, ἵνα δώσωμεν ὅτι ἐν αὐτοῖς θεωρεῖται. **Τί** δὲ ἀσεβέστερον τὸ νὰ μερικεύσῃ τινὰς τὴν ἄπειρον Θεότητα;

• **Οἰκειότερον** λοιπὸν καὶ ἀκριβέστερον εἶναι, ὅταν περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ θεολογῶμεν, νὰ ἀφίνωμεν τὸ **Ἐξ ὧν** καὶ τὸ **Ἐν οἷς**, νὰ προτιμῶμεν τὸ **Ἄ** [ἄ, ἄπερ, τὰ ὁποῖα βεβαίως], διότι, ἂν καὶ ἐκεῖνα φαίνωνται ὅτι ἐλέχθησαν καὶ λέγονται εὐσεβῶς ὑπὸ πολλῶν Θεολόγων, ἤγουν ὅτι ὁ Χριστὸς πέφυκεν ἐκ Θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς θεωρεῖται ἐν Θεότητι καὶ ἀνθρωπότητι·

μ' ὄλον τοῦτο, ἀκριβέστερον εἶναι νὰ λέγωμεν, ὅτι ὁ Χριστὸς δύο φύσεις ἐστί, Θεὸς δηλαδὴ καὶ ἄνθρωπος·

ᾠθεν καὶ ὁ θεῖος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς εἶπεν:

«**Αἱ δύο φύσεις, εἷς ἐστί Χριστός, καὶ ὁ εἷς Χριστός, δύο φύσεις ἐστί**» (Ἐκθεσις Ἀκριβῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, Βιβλ. Γ', Κεφ. ιθ', PG τ. 94, στλ. 1080B).

* * *

Σημειοῦμεν δὲ καὶ τοῦτο μετὰ τοῦ αὐτοῦ Δαμασκηνοῦ*:

«Ἡμεῖς δὲ οὐ μιᾶς συνθέτου φύσεως τὸν Χριστὸν δογματίζομεν, οὐδὲ **ἐξ** ἐτέρων ἕτερον, ὥσπερ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνθρώπου ἢ ὡς ἐκ τεσσάρων στοιχείων σῶμα, ἀλλ' **ἐξ** ἐτέρων τὰ αὐτά· **ἐκ** Θεότητος μὲν γὰρ καὶ ἀνθρωπότητος Θεὸν τέλειον καὶ ἀνθρώπου τέλειον τὸν αὐτὸν καὶ εἶναι καὶ λέγεσθαι **ἐκ** δύο τε καὶ **ἐν** δυσὶ φύσεσιν ὁμολογοῦμεν.» (Ἐκθεσις Ἀκριβῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, Βιβλ. Γ', Κεφ. γ', PG τ. 94, στλ. 989A).

• **Μολοντοῦτο** καὶ οἰκειότερον, ὡς εἶπομεν, καὶ ἀκριβέστερον εἶναι τὸ **τρίτον** («ἄπερ»).

* * *

Ἐρανίσθη δὲ τὰ τρία ταῦτα ὁ Μελωδὸς ἀπὸ τὸν πολὺν ἐν Θεολογία [Ἁγίου] Γρηγόριον καὶ ἐμιμήθη αὐτόν· καθὼς γὰρ ἐκεῖνος θεολογῶν περὶ τῶν **τριῶν** Ὑποστάσεων τῆς Μακαρίας Τριάδος καὶ τῆς **μιᾶς** τούτων Θεότητος, εἶπεν:

«**Ἐν** γὰρ **ἐν** **τρισὶν** (ὑποστάσεσι δηλ.) ἢ Θεότης, καὶ **τὰ** **τρία** **ἐν**, **τὰ** **ἐν** **οἷς** ἢ Θεότης, ἢ **τό** **γε** **ἀκριβέστερον** εἰπεῖν, **ἃ** ἢ Θεότης» (Λόγος 39, Εἰς τὰ ἅγια Φῶτα, ΙΑ', PG τ. 36, στλ. 345D)·

οὕτω καὶ ὁ Θεῖος Κοσμάς ἐδῶ, περὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ Θεολογῶν, «**Ἐξ ὧν, καὶ ἐν οἷς, ἄπερ πέφυκα**» εἶπε, τὸ **Ἄπερ,** τοῦ **Ἐξ ὧν** καὶ τοῦ **Ἐν οἷς,** δείχνων ἀκριβέστερον.

Καὶ ἐν τῇ πρώτῃ δὲ Ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Κληδόνιον, οὕτω γράφει ὁ ἀνωτέρω Θεολόγος [Γρηγόριος]:

«Καὶ εἰ δεῖ συντόμως εἰπεῖν, **ἄλλο μὲν καὶ ἄλλο** τὰ **ἐξ ὧν** ὁ Σωτῆρ (ἦτοι δύο αἱ φύσεις εἰσὶν Αὐτοῦ), εἴπερ μὴ ταῦτὸν τὸ ἀόρατον τῶ ὀρατῶ, καὶ τὸ ἄχρονον τῶ ὑπὸ χρόνον· **οὐκ ἄλλος δὲ καὶ ἄλλος**· μὴ γένοιτο! (ἦτοι οὐχὶ δύο ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα)· **τὰ γὰρ ἀμφοτέρω ἐν τῇ συγκράσει,** Θεοῦ μὲν ἐνανθρωπήσαντος, ἀνθρώπου δὲ Θεωθέντος· ἢ ὅπως ἂν τις ὀνομάσειεν» (Πρὸς Κληδόνιον Πρεσβύτερον κατὰ Ἀπολλιναρίου, Ἐπιστολὴ 101, PG 37, 20-21, 180 A).

(*) Σημ. Τὸ κείμενο τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου, εἰς τὸ σημεῖον αὐτό, ἔχει πλήρως ἀποκασταθῆ / ἀντικατασταθῆ μὲ τὸ πλήρες κείμενον τοῦ Ἱεροῦ Δαμασκηνῶ.

